

На основу члана 4 Одлуке другог заседања Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије о врховном законодавном и извршном претставничком телу Југославије, Претседништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије доноси

Закон о сузбијању недопуштене спекулације и привредне саботаже

*Закон је објављен у "Службеном листу ДФЈ",
бр. 26/45 од 25.4.1945. године.*

Члан 1

Као недопуштена спекулација сматраће се свака привредна делатност која има за циљ да се искоришћавањем ванредних прилика насталих услед ратног стања и последица фашистичке окупације постигне несразмерна имовинска корист на штету народних интереса.

Казниће се као недопуштена спекулација нарочито:

1) сваки рад или поступање уопште, који се предузима у намери да се нагомилавањем, прикривањем, пропуштањем обавезне пријаве залиха, својеволјним обустављањем или ограничавањем продаје или уздржавањем од продаје робе, ова повуче из промета и тиме повећа њена цена;

2) свако прекорачење цена у продаји преко цена прописаних од надлежне власти;

3) тражење веће цене за робу него што је она која обезбеђује произвођачу, посреднику односно продавцу добит, која се с обзиром на место, време и све остале околности има сматрати примереном;

4) продаја робе која не одговара предвиђеном или означеном квалитету или количини;

5) куповање, продавање или производња робе, која се врши противно важећим прописима у циљу постизавања неоправдане користи;

6) трговање златом, платином, драгоценостима, девизама и валутама противно постојећим прописима;

7) изношење или превоз робе преко допуштених количина без дозволе надлежне власти, ако је за ово посебним прописима предвиђена нарочита дозвола;

8) сваки договор између произвођача, посредника и продавца у циљу повећања цена, односно у циљу одржавања високих цена и спречавања њиховог опадања;

9) вишеструко препродавање, односно увођење непотребних посредовања у промету робом важном за снабдевање, услед чега би роба могла поскупити;

10) куповање робе важне за снабдевање на трговима (пијацама) или на путу до тргова (пијаца) од произвођача и других лица у сврху препродаје;

11) одвраћање произвођача и других лица да производе такву робу или да је нуде на продају;

12) пропуштање да се у радњама, на трговима (пијацама) или другим местима на видном месту појединачно или у скупном ценовнику означе цене појединим предметима који се излажу продаји, кад је такво излагање цена односно ценовника прописано; и

13) други предњим тачкама слични случајеви.

Члан 2

Као саботажа у смислу овога Закона сматраће се свака радња, односно пропуштање радње у циљу да се омета, онемогућава или доводи у опасност правилно и брзо пословање привредних и саобраћајних предузећа (радња) или пољопривредних газдинстава, као и све оно што би могло ићи на штету интереса народне привреде или државне привредне политике.

Казниће се као дело привредне саботаже нарочито:

1) оштећивање, уништавање или уклањање уређаја, средстава за производњу, сировина, полупрерађевина и готових производа, ако је то учињено злонамерно или грубом немарношћу;

2) злонамерно измењивање или стављање ван употребе саставних делова уређаја, средстава за производњу и саобраћај;

3) оштећивање или уништавање усева, жетве или културе уопште на пољопривредним газдинствима, ако је то учињено злонамерно или грубом немарношћу;

4) оштећивање, уништавање или уклањање живог или мртвог инвентара, жетвених приноса и господарских објеката на пољопривредним газдинствима, ако је то учињено злонамерно или грубом немарношћу;

5) отуђивање или прикривање сировина и других средстава за производњу у циљу обуставе или ограничења производње привредних и саобраћајних предузећа (радња) или пољопривредних газдинстава, или неоправдано пропуштање набављања сировина и других средстава за производњу;

6) затварање привредних и саобраћајних предузећа (радња), обустављање или ограничавање рада у њима без оправданих разлога;

7) договор између произвођача, или произвођача и посредника који има за циљ смањење производње или обуставу рада у привредним и саобраћајним предузећима (радњама) или на пољопривредним газдинствима;

8) свесно извршавање пољопривредних радова у противности са прописаним планом или у противности са наредбама

надлежних власти или неизвршавање таквих радова без оправданих разлога;

9) примена нерационалних метода у производњи или расподели средстава у циљу онемогућавања или отежавања правилног пословања, ако је то учињено злонамерно или грубом немарношћу;

10) злонамерно састављање и подношење нетачних калкулација;

11) грубо пропуштање чувања и одржавања средстава за производњу, сировина, пољопривредног и другог инвентара, полупрерађевина и готових производа;

12) нагомилавање сировина и других средстава производње, полупрерађевина и готових производа у циљу спречавања нормалног економског промета са тим добрима;

13) давање нетачних и непотпуних података народним властима о стварном стању залихе робе;

14) повреда обавезе чувања пословне тајне која је утврђена постојећим прописима;

15) неиспуњавање дужности у руководству или контроли привредних и саобраћајних предузећа (радња) или пољопривредних газдинстава у циљу оштећивања интереса производње или поткопавања ауторитета државне власти;

16) злонамерно кочење рада уопште у привредним и саобраћајним предузећима (радњама) или на пољопривредним газдинствима;

17) други предњим тачкама слични случајеви.

Члан 3

Дела недопуштене спекулације и привредне саботаже кажњавају се било да су учињена злонамерно или из грубог нехата (немарности).

Недопуштена спекулација и привредна саботажа казниће се по прописима овога Закона, осим у случајевима који су предвиђени уредбом о војним судовима.

Члан 4

Недопуштена спекулација или привредна саботажа казниће се према тежини дела:

1) новчаном казном;

2) принудним радом од једног месеца до десет година;

3) конфискацијом привредног и саобраћајног предузећа (радње) или пољопривредног газдинства, односно једног дела читаве имовине осуђеног лица;

4) смртном казном.

Казна по тач. 3) може се упоредно изрећи са казном под тач. 2), а казна под тач. 3) упоредно са казном под тач. 2) или тач. 4).

Поред напред наведених казни може се изрећи и казна губитка грађанске части и осуђеноме одузети право даљег вођења предузећа (радње), као и узаптити роба која је предмет дела из овог Закона.

Казна под тач. 4) изриче се у тежим случајевима, када је извршилац дела из овог Закона поступио с нарочитом безобзирношћу против народних интереса или им у злој намери нанео велику штету.

При одмеравању висине казне узимаће се нарочито у обзир зла воља и друштвена поквареност извршиоца, као и величина штете која је делом из овог Закона настала или би могла настати за народне или државне интересе. Једнако ће се као отежавајућа околност узети и дело у поврату.

Члан 5

Новчана казна по тач. 1) чл. 4 овог Закона не сме прекорачити стоструку вредност робе која је предмет поступка по овом Закону.

У случајевима када нема робе као непосредног предмета поступка по овом Закону, новчана казна одмериће се у износу од 50 динара до 100.000.- дин.

Новчана казна и узапћена роба иду у корист исхране сиромашног становништва оне федералне јединице на чијем је подручју пресуда изречена.

Члан 6

Узапћена роба ставиће се на расположење најближем месном народном одбору с тиме да исту прода по одређеним ценама и износ стави на расположење оном земаљском министарству, које води послове снабдевања, ако су у питању лако кварљиви производи, жива стока или живина.

Сву другу робу узеће народни одбор на чување и известити о томе напред наведено Министарство које ће с том робом даље поступати према упутству савезног Министарства трговине и снабдевања.

Надлежни народни суд може у читавом току поступка предузети мере да би се спречило да извршилац дела из овог Закона изигра казну конфискације или узапћене робе.

У погледу конфисковане имовине примењиваће се одредбе Одлуке АВНОЈ-а од 21 новембра 1945 године о прелазу у државну својину непријатељске имовине и прописи који су с истом у вези.

Члан 7

Новчана казна у случају ненаплативости замениће се казном принудног рада, рачунајући за сваких 50 динара по један дан принудног рада.

Казна принудног рада којом се замењује новчана казна не може износити више од 3 године.

Условне казне не могу се изрицати.

Члан 8

Дела недопуштене спекулације и привредне саботаже из овог Закона као и извршење казне по овим делима не застаревају.

Члан 9

Власник предузећа (радње) ако је физичко лице одговара за дело из овога Закона, уколико не докаже да је оно учињено без његовог знања односно накнадног одобрења или без његовог нехата.

Код правних лица одговарају поред извршиоца дела и они органи или пуномоћници који управљају дотичним предузећем или имањем уколико не докажу да је дело учињено без њиховог знања односно накнадног одобрења или без њиховог нехата.

Ако је дело учињено по налогу или на потстрек одговорне управе правног лица, може се изрећи и казна конфискације једног дела или читаве имовине правног лица.

Члан 10

За случај осуде по овом Закону, а по указаној потреби може надлежна власт при предузећима или већим пољопривредним газдинствима на трошак истих поставити делегата са задатком да се стара о правилности рада предузећа. Накнаду за рад делегата одређује власт која га је поставила. Делегат не сме осим те накнаде примати ништа од предузећа.

Члан 11

За спровођење поступка и доношење пресуда по овом Закону надлежан је срески народни суд. Ако се у току поступка покаже да би дело кажњиво по овом Закону могло повући за собом смртну казну, срески суд ће обуставити поступак и читав предмет доставити надлежном окружном суду.

Поступак се покреће на пријаву ма ког лица или по званичној дужности. Све власти које дођу до сазнања о постојању дела из овог Закона дужне су поднети пријаву надлежном среском суду.

Срески народни суд дужан је по делима из овог Закона донети пресуду односно окончати поступак најдаље у року од 8 дана од

дана када је пријаву примио, или покренуо поступак по званичној дужности.

Члан 12

Месни народни одбори образоваће где је потребно ради сузбијања недопуштене спекулације потребан број комисија од три до пет чланова из редова потрошача и чланова или службеника свог одбора. Те ће се комисије старати да се проналазе случајеви недопуштене спекулације и да се кривци законито прогоне. Исте су комисије овлашћене да и саме изврше узапћење животних намирница које су предмет дела из овог Закона, ако не премашују вредност од 5.000 динара и могу изрицати новчане казне у висини до 2.000 динара. Са овако узапћеним животним намирницама и новчаним казнама комисија ће поступати сходно одредби члана 6 овог Закона. У случају да комисија у току поступка нађе да би починитеља дела требало поред казне изречене од комисије строжије казнити било с обзиром на његову злонамерност или на последице дела, доставиће читав предмет среском суду. Против решења комисије допуштена је жалба надлежном среском народном суду у року од три дана. Жалба се предаје народном одбору дотичне комисије, али жалба не задржава извршење казне изречене од комисије.

Суд може решење комисије поништити или у сваком правцу изменити, па и на штету жалиоца. Решење комисије је коначно, ако је срески суд жалбу одбацио и решење комисије потврдио.

Члан 13

Против пресуда народних судова, донетих у првом степену, има места жалби у року од 8 дана на виши народни суд, чија је пресуда коначна.

Жалба по правилу не задржава извршење пресуде, изузев случајева смртне казне, али суд може да одложи извршење до правоснажности пресуде, ако постоји опасност да би услед извршења пресуде настала за осуђенога непоправима штета.

Суд може одлучити да се казна до правоснажности објави у дневној штампи на трошак осуђенога.

Правоснажне пресуде по делима из овога Закона имају се доставити надлежном земаљском министарству.

Члан 14

Редовни народни судови могу наредити да се окривљено лице притвори, ако постоји опасност бегства, као и у случајевима када је у питању дело за које би се у смислу чл. 4 овога Закона могла изрећи смртна казна.

Члан 15

Овај Закон ступа на снагу даном обнародовања у "Службеном листу".

23 април 1945 године
Београд

Секретар,

М. Перуничих, с. р.

Претседник,

др. **И. Рибар**, с. р.